הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר טהרה

מעשה רקח על הלכות שאר אבות הטומאות

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות שאר אבות הטומאות

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-שאר-אבות-הטומאות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ז 6
הלכה ח 6
הלכה ט 6
הלכה י 7
הלכה יג 7
הלכה יז 8
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ג 8
הלכה ד 9
הלכה ו 9
הלכה י 9
פרק ג 10
הלכה ב 10
הלכה ג 10
הלכה ד 10
הלכה ו 10
הלכה ח 10
הלכה י 11
הלכה יג 11
הלכה יד 11
פרק ד 12
הלכה א 12
הלכה ה 12
הלכה ו 12
הלכה יא 12
הלכה יב 13
הלכה יד 13
פרק ה 14
הלכה א 14
הלכה ה 14
הלכה ז 14
הלכה ט 15
הלכה יא 15
הלכה יג 15
הלכה יד 16
הלכה יט 16
פרק ו 16
הלכה ג 16
הלכה ד 16
הלכה ו 17
הלכה ז 17
הלכה ח 17
הלכה יא 18
הלכה יג 18
הלכה טו 18
הלכה טז 19
פרק ז 19
הלכה ב 19
הלכה ג 19
הלכה ה 19
הלכה ו 19
פרק ח 20
הלכה א 20
הלכה ג 20
הלכה ה 20
הלכה ח 20
הלכה ט 21
הלכה י 21
הלכה יא 21

הלכה יג 21
פרק ט 22
הלכה א 22
הלכה ה 22
הלכה ו 23
הלכה י 23
פרק י 23
הלכה ב 23
הלכה ג 23
הלכה ד 23
הלכה ה 24
הלכה י 24
פרק יא 24
הלכה ג 24
הלכה ה 24
הלכה ו 24
הלכה ז 25
הלכה יא 25
הלכה יג 25
הלכה יד 25
הלכה טז 25
פרק יב 26
הלכה ג 26
הלכה ו 27
הלכה ז 27
הלכה ט 27
הלכה יד 28
הלכה טו 28
פרק יג 28
הלכה א 28
הלכה ג 28
הלכה ד 29
הלכה ז 29
הלכה יב 29
הלכה יג 29
פרק יד 29
הלכה א 29
הלכה ג 29
הלכה ד 29
הלכה ו 30
הלכה י 30
הלכה יא 30
פרק טו 30
הלכה א 30
הלכה ב 30
הלכה ג 30
הלכה ה 30
הלכה ז 31
הלכה ח 31
הלכה י 31
הלכה יא 31
פרק טז 31
הלכה ב 31
הלכה ג 31
הלכה ד 31
הלכה ו 32
הלכה ז 32
הלכה י 32
פרק יז 32
הלכה א 32
הלכה ד 33
הלכה ה 33
הלכה ז 33
הלכה ט 33

פרק יח 33
הלכה א 33
הלכה ב 34
הלכה ד 34
הלכה ה 34
הלכה ז 34
הלכה י 34
הלכה יא 34
הלכה יד 35
הלכה טו 35
פרק יט 35
הלכה א 35
הלכה ב 35
הלכה ג 36
פרק כ 36
הלכה ג 36
הלכה ה 36
הלכה ו 36
הלכה ט 36
הלכה י 37

פרק א

הלכה א

אבל הנושא את הנבלה מטמא כלים בשעת נשיאותו שנאמר והנושא את נבלתם יכבס בגדיו. פתח בכלים וסיים בבגדים לגלות דעתו הרמה דבגדים דקרא לאו דוקא דה"ה כלים וכמו שכתוב בפירוש המשנה שהביא מרן ז"ל והמל"מ ז"ל כתב בשם מרן שכתב רבינו פ"ק דכלים וכו' שדין זה הוא מוסכם מהכל שאין חילוק בין בגדים לכלים וכו' אך רש"י בבתרא דף ט' כתב דדוקא בגדים וכו' ע"כ נראה מדבריו דמרן הוא שכתב שדין זה הוא מוסכם מהכל וזה לא מצינו בדברי מרן ז"ל ונ"ל שדברי הרב עצמו הם וטעות סופר הוא וכצ"ל היה נראה שדין זה הוא מוסכם וכו'.

ומ"ש בספרי רבינו

לפי שהוא וולד בדפוס מגדל עוז כתוב לפי שהן וולד:

הלכה ז

ואלו דברים וכו' העצמות. פי' העצמות מצד עצמן דביש בהם מוח הרי הקדים בהל' ד' דמוח הרי הוא כבשר, ומ"ש בספרי רבינו

והדור טעות סופר הניכר הוא וצ"ל והעור וכן הוא בדפוס מגדל עוז:

הלכה ח

האלל וכו'. פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש בחולין דף קכ"א ואף דבעלמא קי"ל כר"י לגבי ר"ל הכא דבגמרא אמרו בשלמא למ"ד בשר שפלטתו סכין וכו' משמע דהכי הלכתא ואף דלעיל מינה פריך מקרא דרופאי אליל כולכם וקאמר בשלמא למ"ד מרטקא היינו דלאו בר רפואה הוא אלא למ"ד בשר שפלטתו סכין בר רפואה ע"כ מ"מ הרי מצינו להתרגום שתרגם ומורדקא דפלטיה סכינא וכו' וכן פסק פי"ד דפסולי המוקדשין הל' ז'. ולמה שפסק רבינו כרבי יהודה הדבר מבואר מדחזינן בגמרא דרב הונא מפרש למלתיה ומסקנא דגמרא דר"ה דאמר כר"ע וידוע דקי"ל כר"ע מחבירו והן הן דברי מרן ז"ל ובס' דמשק אליעזר ז"ל לא ערבו לו דברי מרן וכתב דרך אחר ולענ"ד נראה כמ"ש:

הלכה ט

ואלו בהמות שעורותיהן כבשרן וכו'. כתב מרן ז"ל ואע"ג דבההיא מתני' מני בהדי הנך עור ראש העגל הרך ועור הפרסות השמיטן רבינו וכו' משום דיחידאה היא ע"כ ראיתי להשיירי ז"ל בנימוקיו על רבינו שהקשה וז"ל קשה ממה נפשך אי ס"ל דכי קאמר אל תקניטני דבלשון יחיד אני שונה אותה קאי אכולהו דתני במתני' וכו' איך כתב דעור

הבושת ועור השליל עורותיהן כבשרן ואי ס"ל דלא קאי אלא אעור ראש העגל הרך דבעי ריש לקיש מר' יוחנן למה לא כתב דעור בית הפרסות נמי מטמא וכו' ע"כ וכ"כ רש"ל (והרגמ"א) [והרב דמשק אליעזר] ז"ל שם. אמנם אחרי המחילה הראויה אישתמיטתינהו להנהו אשלי רברבי הבקיאות דאלו טריפות דף נ"ה בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן עור בית הפרסות מהו שיצול בגלודה א"ל מציל א"ל למדתנו רבינו אלו שעורותיהן כבשרן עור בית הפרסות א"ל אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה וכו' ע"כ, הרי מבואר משם דעור בית הפרסות היא ששנויה בלשון יחיד ומהבעיא דסוגיין דבעי (ר"א) [ר"ל] מר"י בעור הראש של עגל הרך והשיב לו עליה דבלשון יחיד הוא שונה אותה נתבאר מעתה שעור הראש ובית הפרסות אינן כבשר ולכך השמיטן רבינו וא"צ למה שנדחק השיירי ז"ל עיין עליו, וביותר תמהתי שדבר זה רמזו מרן ז"ל כאן שכתב משום דאמרינן בפרק הנזכר ובפרק אלו טריפות דיחידאה היא ע"כ וכ"כ הרב המגיד פ"ד דמאכלות אסורות הל' כ"א וכן פסק רבינו פי"ד דפסולי המוקדשין הל' ז' שכל העור של הבהמה חוץ מהעור שתחת האליה אינו ראוי לא לאכילה ולא להקטרה והוא מהסוגייא דזבחים דף כ"ח עיי"ש:

הלכה י

המפשיט נבלת בהמה או חיה וכו'. בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ג) מוקי רב נחמן להך מתני' בטומאה דרבנן דאלו בטומאה דאורייתא אית לן למגזר אף ביותר מכדי אחיזה דילמא לא אתי למעבד אלא כדי אחיזה ורבינו פסק כר"נ בסוף פכ"ג דכלים להדיא וכיון שכן היה לו לפסוק כוותיה גם כאן וכבר נתעורר בקושיא זו המל"מ בשם ים של שלמה ז"ל והניחה בצ"ע אמנם שם בהלכות כלים תירץ דלפי שיטתו השיבו אף שאינו אמת וכבר נרגש ז"ל שהילוך הסוגייא לא מוכחא הכי עיי"ש ולענ"ד נראה עוד דידוע דרבינו פסק כפי' ר"י מאורלינש ז"ל דלא מטמא אלא עד כדי אחיזה ולא כדי אחיזה בכלל כמ"ש מרן ז"ל (וכבר) [וכיון] דהך דרשא נפק"ל מקרא דהנוגע בנבלתה ולא בעור וכו' וכ"כ רבינו בפירוש המשנה והתוס' ז"ל שם וכיון דמקרא הוא דנפק"ל לא רצה רבינו לגזור הך גזרה בהא:

הלכה יג

ואפילו כאוכלין טמאין אינו מטמא. משמע דלטומאת אוכלין לא סגי בנפסל מאוכל אדם אלא בעינן עד שיפסל מלאכול לכלב וקצת קשה דפ"ב דטומאת אוכלין הל' י"ד פסק דכשאינו ראוי למאכל אדם אינו מקבל טומאה והראב"ד ז"ל השיג עליו דבעינן עד

שיפסל לאכילת הכלב אמנם מרן ז"ל שם חילק בין לאסוקי טומאה מיניה לאסוקי ליה טומאה עיי"ש ובהכי מתרצי גם דברי רבינו הכא:

אם יכול לשרות בפושרין וכו'. ופרטי הפושרין ביארם רבינו רפ"ב דמטמאי משכב ומושב:

הלכה יז

נבלה שנתערבה וכו'. הקשה הרב לח"מ ז"ל בפי"ב דמעשה הקרבנות דכאן פסק רבינו כרב חסדא דאית ליה דבתר מבטל אזלינן והקשו עליו מההיא דתיבל השיריים בקצח ושמשמין וכו' ואוקמוה בדלא אפיש לה תבלין דרובא מצה ולמה לא ביארו רבינו שם עיין עליו ומאי דאפשר לענ"ד דכיון דרבינו סיים שם מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת (כאן חסר):

פרק ב

הלכה א

האבר הפורש מן המפרכסת אסור לבני נח ובשר הפורש ממנה כפורש מן החי. כוונת דבריו רצוים דאבר דוקא הוא דאסור לב"נ אבל בשר מן החי לא נאסר לב"נ אלא הוי דינו כבשר הפורש מן החי לענין טומאת אוכלין כן [נראה] מדקדוק לשונו ז"ל (הך) [אך] בפ"ט דהל' מלכים הל' י"ג פסק רבינו דאבר ובשר הפורשין מן המפרכסת ה"ז לב"נ אסור משום אבר מן החי:

הלכה ג

אפילו היה (עצם) כשעורה או פחות. נראה דאיצטריך לשרצים דבזולתן לא יתכן אבר כשעורה או פחות שיהיה בו גידין ועצמות ובשר כדי להעלות ארוכה:

ומ"ש

והוא שיהיה האבר כברייתו בשר וגידין ועצמות הכוונה על כברייתו והוא הדין אם מתחילת ברייתו אין בו בשר כיון שיש בו עצם וגידין טמא וכן משמע ממ"ש פ"ד הל' ג' אבר מן השרץ כברייתו והתם נמי לא ביאר אלא הכוליא וכו' כדאיתא בגמרא הרי שכיון שהאבר כברייתו תו לא קפדינן אבשר ומאי דקפדינן אבשר היינו דוקא בהיה בו ונחסר והיינו מ"ש רבינו

ויהיה עליו בשר כדי להעלות ארוכה דהיינו שנחסר כיון שנשאר ממנו כדי להעלות ארוכה טמא:

הלכה ד

הכוליא והלשון וכו'. מרן ז"ל תמה על רבינו דלמה לא פסק כר"ע מחבירו ועוד דלמה לא מיעט גם הארכובא כדאיתא בגמרא ע"כ והים של שלמה ז"ל כתב דרבינו מפרש דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי עיי"ש והוא מגומגם הרבה דכיון דבעי מאי בנייהו איכא בנייהו וכו' משמעותו דפליגי והרב דמשק אליעזר ז"ל תירץ דפסק כר"ע לגבי ר' יוסי אלא דכיון דרבי ראה דברי ר"ע והוסיף עליו פסק כוותיה עיי"ש.

ולמה שהשמיט ארכובא נראה לענ"ד דהוה גריס כגירסא שהזכירו התוס' בשם ריצב"א דבארכובה כו"ע מודו בה כיון דכך היא ברייתה ולזה לא שלל רבינו אלא כוליא ולשון ושפה.

הלכה ו

מצא בן ח' חי וכו'. לשון זה קשה להולמו וכבר נתעורר עליו מרן ז"ל ופירשו דהכוונה בקרעה ומצא בה בן ח' חי קאמר דאחר שנטרף דקאמר הכוונה כאילו אמר מאחר שנטרף וכ"כ הרדב"ז ז"ל שנדפס מחדש ח"ב סי' רכ"ד ודייק לה ממתני' ודברי רבינו בפירוש המשנה והוסיף עוד דנפק"מ לענין ההתראה ושפתים ישק עיין עליו:

הלכה י

שחיטת נכרי וכו'. שיעור לשון רבינו נראה דה"פ ששחיטת נכרי נבלה ומטמאה במשא וכו' והיינו מדאורייתא כמ"ש פ"ד דשחיטה שלוקה עליה משום נבלה ושוב הוסיף **דאחד הנכרי ואחד הכותי או גר תושב** דאף שהכותי מדקדק במצות כדאיתא בחולין דף ד' וגר תושב נמי מקיים ז' מצוות והכלל דשניהם אינם עובדים ע"ז ומן הדין היה ראוי שתהא שחיטתן כשרה ולא תטמא במשא ואפ"ה טמאוה חז"ל משם למד רבינו **דקרוב בעיניו שאף זה מדברי סופרים שהרי וכו' ובגלל ע"ז נתרחקו הכותים** כמ"ש בגמרא דדמות יונה מצאו להם וכו' ומכח זה גזרו על כולן ומעתה דרשא דוזבחת שהובאה בתוספתא פ"ג דחולין ולא שזבח הכותי ולא שזבח הקוף כי היכי דכותי היא אסמכתא כאמור כך הקוף היא אסמכתא וכמ"ש מרן ז"ל ודלא כהפר"ח ז"ל יו"ד סוף סי' ב' שחלק על מרן וס"ל דאינה אסמכתא אלא דרשא גמורה מן התורה ובראש הסימן שם נדחק בלשון זה של רבינו וגם בלשונו שבפ"ד דשחיטה עיי"ש ולענ"ד אף שאיני כדאי האמת כמו שכתבתי ודברי מרן ז"ל עיקר ומהשגת הראב"ד ז"ל נראה שהבין דמ"ש רבינו וקרוב בעיני וכו' קאי גם לנכרי דרישא ומכח זה השיג עליו אך הרואה יראה ולבבו יבין:

פרק ג

הלכה ב

חשב עליה לאכילה וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל והיינו דוקא בכפרים וכו' ע"כ וכן פסק רבינו פ"ג דטומאת אוכלין עיי"ש:

הלכה ג

אם חשב עליהן לאכילה וכו'. כאן פסק רבינו דאם חשב עליהן ונגעה בהן טומאה אז מטמאין אוכלין אבל אם לא חשב ולא נגעה בהם טומאה אין מטמאין אוכלין כלל וכן משמע ממ"ש ספ"ה דפרה אדומה גבי פרים ושעירים הנשרפים דהנוגע בהם טהור, אמנם לקמן פ"ו הל' ט"ו פסק רבינו בפרה ושעירים הנשרפים דאם נגעו באוכלין אפילו בשעת מעשיהן הרי הן שני לטומאה וכתב שם מרן ז"ל דאפרה ושעירין הנשרפין עצמן קאי דאם נגעו באוכלין נטמאו וכו' ע"כ ולפי פירושו הוא היפך מ"ש כאן וספ"ה דפרה, ומלבד זה קשה דשם כתב דפסק רבינו כר' מאיר ותמה עליו דלמה פסק כמותו במקום חכמים ולא זכר דכאן פסק כחכמים כמ"ש הוא עצמו כאן ועוד קשה דשם ספ"ה דפרה אדומה לא פסק לא כחכמים ולא כר"מ אלא כר' שמעון דתוספתא וכמ"ש מרן ז"ל שם. ולקושיא ראשונה אפשר דלכך נתכוון רבינו שכתב דהרי הן שני לטומאה כלומר דראשון לא יתכן כמ"ש כאן וספ"ה דפרה אדומה ואולי דבאיזה מקום מצאו רבינו דאינן אלא שני, שוב ראיתי להתוס' יו"ט ז"ל פ"ה דזבים משנה י' שתירץ לזה עיין עליו:

הלכה ד

כזית מנבלת הבהמה וכו'. פי' בלא נגע בבשרה ובתחב בתוך בליעתו כגון שלא נגע בלשונו דאם נגע בלשון או בבשר טמא ג"כ משום מגע כמ"ש רבינו פ"א דטומאת מת הל' ג':

הלכה ו

הבולע נבלת העוף הטהור וכו'. כתב מרן ז"ל בתורת כהנים אשר תאכל דרך אכילתה ולא דרך יציאתה ע"כ וקשה קצת דאשר תאכל בעינן ליה לשיעור אכילה בכזית כמ"ש רבינו בראש הפרק וצ"ל דהכא ממשמעות דקרא ושני הדרשות אמת:

הלכה ח

אפילו נטל צפור וכו'. פרק גיד הנשה (חולין דף ק"ב) נטל צפור שאין בו כזית ואכלו רבי פוטר ור' אלעזר בר ר' שמעון מחייב ומשמע לרבינו דמאכילה ילפינן לטומאה דהתם אמר רב אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא ובפ"ד דהל' מאכלות אסורות הל' ג' פסק

רבינו דהאוכל עוף טהור חי כל שהוא לוקה משום אוכל נבלה ולפ"ז גם לענין טומאה היה לו לבארו אם לא שנאמר דשאני נבלת עוף טהור דחידוש הוא דאינו מטמא אלא בבית הבליעה ולכך אינו מטמא אלא אחר מיתה ממש דהויא נבלה גמורה:

הלכה י

או שהמחה את החלב וכו'. בחולין דף ק"כ הקשו המחה את החלב וגמעו אכילה כתיבה ביה והא לאו אכילה היא אמר ריש לקיש אמר קרא נפש לרבות את השותה ע"כ, וכיון שכן קשה טובא על רבינו שנתן טעם משום שהשותה בכלל אוכל דזה אינו דאילו לא הוה ריבויא דנפש לא הוה מחייב דאין שתיה בכלל אכילה, וכבר קדמני בקושיא זו הרב לח"מ ז"ל פ"א דחמץ ומצה, ותירץ דכוונת רבינו מכח קרא עיי"ש וכו' האמת דרבינו נתכוון להשמיענו הדין דלא מיבעא בדבר שדרכו בשתיה כגון יין ושמן אלא אפילו דבר שאין דרכו בכך כגון המחה את החלב וגמעו אפ"ה בכולהו אמרינן דשתיה בכלל אכילה דכן הוא לפי האמת:

הלכה יג

וכן אם נשחטה אחר ירידתה לנחל וכו'. לא נתבאר בדברי רבינו אם נשחט שעיר המשתלח והמשולחת אם הכי דינן ונראה פשוט דמק"ו דעגלה ערופה נפקי מתרי טעמי ודו"ק:

הלכה יד

ואם חשב לאכילה והוכשרה וכו'. כתב מרן בשם מהר"י קורקוס ז"ל דהך שהוכשרה היינו שאחר שהוכשרה במים נגע בה שרץ ואז תטמא ע"כ. ואין להקשות דלעיל הל' ג' גבי פרה ושעירין הנשרפין כתב רבינו דאם חישב לאכילה צריכין שתגע בהם טומאה הרי שלא כתב שם הכשר אלא נגיעת טומאה להדיא די"ל דהתם נמי היינו שאמרו שם בגמרא כמ"ש מרן ז"ל שם:

והכנפים והנוצה וכו'. עיין מ"ש לעיל הל' ט' ומכאן יש ללמוד דנוצה היינו אותה הדקה הנשארת אחר הסרת הגסה ואף שמהפסוק משמע שהיא הגסה כדכתיב והסיר את מוראתו בנוצתה י"ל דלשון תורה לחוד וכמ"ש בפ' העור והרוטב (חולין דף קכ"א) באלל דקרא כו"ע לא פליגי כי פליגי באלל דמתניתין:

פרק ד

הלכה א

שמנה שרצים וכו'. הקשה המל"מ ז"ל דלמה השמיט הברייתא דפ' העור והרוטב (חולין דף קכ"ז) הצב למינהו להביא הערוד (והפפילין) [הנפלים] וסלמנדרא ופי' רש"י שכולן מין צב ע"כ. ובאמת גם בתורת כהנים סוף פרשת שמיני ברייתא זו בלי חולק ולרבינו שהשמיטה אם נאמר שאינה הלכה מדלא תני לה במתני' אכתי קשה דלמינהו אמור גבי צב ומאי דריש ביה והרי הביא רבינו דין ביצה המרוקמת ועכבר שחציו בשר וחציו אדמה לקמן הל' י' י"א דמרבינן להו מקרא כדאיתא התם ועמ"ש בסוף הפרק שאר שקצים ורמשים כולן כגון הצפרדע והנחש והעקרב יש ללמוד דס"ל כהך ברייתא דאי ס"ל דאינה הלכה והרי הן שאר שרצים לישמועינן הני וכ"ש השאר שוב ראיתי בדף קכ"ב דדריש הך למינהו הפסיק הענין:

הלכה ה

מה שרץ בשר וכו'. עיין מ"ש פ"ב הל' ג' דמכח זה לא פסק רבינו כהך ברייתא:

הלכה ו

הכוליא והכבד וכו'. עיין מ"ש פרק ב' הל' ד':

הלכה יא

שרץ שחציו בשר וכו'. בפירוש המשנה כתב רבינו שכמה אנשים העידו לו שראוהו עיי"ש ואין ספק שהם אמת ודבריהם אמת:

ואם השריץ על פני כולו וכו'. הקושי מבואר דנראה היפך הגמרא בין למאן דמתני ארישא בין למאן דמתני אסיפא וכבר נתעורר בזה מהר"י קורקוס הביאו מרן ז"ל ולענ"ד נראה דרבינו קשיתיה בדברי ר' יהודה דקתני אף הנוגע (בבשר שכנגד האדמה) [באדמה שכנגד הבשר] טמא דלמה ביאר (בבשר שכנגד האדמה) [באדמה שכנגד הבשר] הלא מילתא דפשיטא היא דשלא כנגד הבשר מהיכא תיתי שיהא טמא ומכח זה בא ר' יהושע בן לוי לבאר דכוונת אמרו כנגד הבשר היינו שהשריץ על פני כולו וכיון דריב"ל נחית לפרושי מלתיה דר"י וגם ידוע דרכו של רבינו לפסוק כלישנא בתרא מכח זה פסק כר"י ולא הזכיר אדמה שכנגד הבשר אלא ביאורו דהיינו שהשריץ על פני כולו ונמצאו דבריו ז"ל מכוונין להלכה ודו"ק:

הלכה יב

בשר השרץ וכו'. הא דבעינן עד שיפסל מאכילת הכלב היינו לטהרו מידי טומאה שהיה בו לגמרי דאם לא קדם לו טומאה לא בעינן שיפסל מאכילת הכלב אלא כיון שנפסל מאכילת אדם שוב אינו מטמא כמ"ש רבינו פ"ב דטומאת אוכלין הל' י"ד:

אבל שרץ שיבש ושלדו קיים וכו'. מרן ז"ל הביא פי' רש"י שפירש שלדו דפוס צורתו ולא היה צריך לזה שהרי רבינו עצמו בפ"ג דטומאת מת הל' ט' כתב דשלדו היא השדרה והצלעות, ובס' לחם יהודה ז"ל הקשה על דברי מרן שכתב דהטעם דהוי אסמכתא משום דכיון שנתיבש כל כך הרי הוא כעפר ע"כ דהא גבי מת דמטמא יבש וטהור בנעשה עפר כקמח ואעפ"כ בנשרף ושלדו קיים טמא מדאורייתא אע"ג דהוי עפר ממש והכריח ז"ל ממ"ש אח"ז בגמרא דאינו מטמא יבש מדכתיב במותם ואי דרשא דלעיל דבהם ומהם היא דרשא גמורה תיפו"ל יבש דאינו מטמא מהתם דהא פריקנא לה כאן בלח כאן ביבש וכו' ע"כ. ואיני רואה שום הכרח חדא דלדידיה נמי אמאי אצטריכו שני דרשות משני פסוקים ליבש ועוד שהדבר מבואר דמאי דחילק בין לח ליבש היינו בין יבש גמור ללח קצת דהיינו שלדו קיימת והיינו משום דכבר ידע הדרשא דבמותם דממעט יבש ודרשא דבהם אשמועינן דיבש לגמרי קאמר לאפוקי שלדו קיימת ולא דמי למת דהתם גם היבש טמא משא"כ השרץ דיבש טהור מקרא דבמותם:

הלכה יד

השרץ אינו מטמא עד שימות וכו'. מרן ז"ל ציין פ"ק דאהלות ופ"ק דחולין וקשה דהתם קתני בהמה וחיה אינן מטמאין עד שתצא נפשם וכו' דמשמע דבבהמה וחיה דוקא איירי ואף אם בכללן שרצים למה רבינו הזכירה לענין שרצים ולא הזכירה לענין נבלות, וצ"ל דמדקמסיים מתני' כגון הזנב של הלטאה שהיא מפרכסת דייק לה רבינו דבשמנה שרצים איירי וזהו דעת רש"י ז"ל בחולין דף כ"א דמייתי הך מתני' התם ופי' רש"י הותזו ראשיהן בשמנה שרצים קמיירי בסדר טהרות וכתבו עליו התוס' דגבי בהמה חיה ועוף מיתניא במסכת אהלות ולא גבי שרצים כדפירש בקונטריס ע"כ ומוכרח שנאמר כמ"ש דהא בכל אותו פרק אין מוזכר שרצים אפילו ברמז וחס לן להטעות למאור הגולה זלה"ה בדבר זה, ונראה דמכח זה לא תמהו עליו התוס' ז"ל אלא שחלקו עליו ומרן ז"ל בפ"א דטומאת מת הקשה דבפ"ב דחולין אמרו שחט בה שנים או רוב שנים הרי היא כחיה לכל דבריה דהוי היפך הך מתני' ותירץ לדעת רבינו עיי"ש אך לענ"ד מוכרח דאינו הלכה שהרי גבי אבר מן החי נראה מדברי רבינו פ"ה דמאכלות אסורות ופ"ט דהל' מלכים

דגבי ישראל כיון שנשחטה פקעא מינה איסור אבר מן החי והברייתא אמרה הרי היא כחיה לכל דבריה:

פרק ה

הלכה א

אין הרואה טמא וכו'. הקושי מבואר דתחילה כתב דלרואה בכל שהוא ועכשיו מצריך כחתימת פי האמה ובגמרא מוכח להדיא דהוי פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן, ומרן ז"ל תירץ דחתימת פי האמה דקאמר רבינו לאו בשיעורא קאמר אלא היינו לומר שצריך שיגע בפי האמה וכו' ע"כ. ובהכי ניחא לדיוק אחר שלא נרגש בו מרן ז"ל דרבינו הביא ראיה לחתימת פי האמה מקרא דאשר תצא ממנו שכבת זרע ובגמרא מייתי מאו החתים בשרו אלא ודאי דאין כוונת רבינו לשיעור אלא ליציאה דאין הרואה טמא עד שתצא ממש ויחתום פי האמה לאפוקי אם הרגיש ועדיין לא יצאת שאינו טמא, ולזה הוכרח להביא מקרא דאשר תצא וכו' גם היה יכול מרן ז"ל להביא ראיה דבפ"ב דמחוסרי כפרה הל' ט' כתב רבינו ראיית הזב אין לה שיעור אלא כל שהוא טמא שנאמר או החתים בשרו כל שהוא ניכר בבשרו מטמא ע"כ הרי דמשם בא'רה דחתימת פי האמה לדעתו ז"ל היינו כל שהוא ניכר בבשרו אף שהרואה יראה שעדיין הדבר מגומגם:

הלכה ה

המהרהר בלילה וכו'. **המטיל מים וכו'**. לקמן הל' ט"ו ביאר ז"ל דאינו טמא מן התורה אלא מדבריהם דבאמת אין כאן טומאה ודאית:

הלכה ז

עד כמה הוא ילד כל זמן שהוא עומד על רגלו אחת ונועל או חולץ מנעלו. קשה טובא דבפ"ק דחולין דף כ"ד א"ר אלעא א"ר חנינא כל שעומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו אמרו עליו על רבי חנינא שהיה בן פ' שנה והיה עומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו ע"כ, משמע דבעינן שיחלוץ תחילה ואח"כ ינעול ורבינו שכתב משמע דבאחת משתיהם סגי והוי היפך דברי הגמרא ותו קשה דלמאי אצטריכו תרווייהו אי חולץ הוי גבורה טפי מנועל לישמועינן חולץ וכ"ש נועל וכן בהיפך ותמיהני על הראב"ד ומרן ז"ל איך לא נרגשו מזה אם לא שנאמר דטעות סופר הוא בדברי רבינו וכצ"ל חולץ ונועל. שוב ראיתי להמבי"ט ז"ל בקרית ספר שכתב וז"ל ובספ"ק דחולין מפרש ילד עד כמה עד שנועל או חולץ על רגלו אחת ע"כ. ונראה דכך היתה גירסתו בגמרא וא"כ קשה מה שהקשינו וצ"ע:

הלכה ט

והוא שתהיה בת ג' שנים ויום אחד שנאמר וכו'. מרן ז"ל הגיה דצ"ל ואשה אשר ישכב איש אותה וכו' והמל"מ ז"ל כתב עליו דמסוגית הגמרא מוכח דוי"ו דואשה אצטריך לדרשא אחריתי ובת ג' שנים הלכתא היא ואסמכוה אקרא ע"כ ולדידיה נמי תקשה קושית מרן דמאי מייתי רבינו מקרא דאשר ישכב את אשה ועוד הרי דרשא זו הובאה בתורת כהנים הביאה המבי"ט ז"ל בקרית ספר ואשה פרט לקטנה יכול שאני מוצא בת ג' שנים ויום אחד ת"ל ואשה ע"כ והביאו הסמ"ג ז"ל עשין רמ"ז.

ומ"ש בספרי רבינו

אם יגע בבשרה מבחוץ בדפוס מגדל עוז מוסיף לפיכך הבועל גדולה שלא כדרכה טהורה שלא טמא אותה הכתוב בטומאת בית הסתרים אלא כדרכה ע"כ וסיים המבי"ט ז"ל בקרית ספר וכדתניא בפרק ארבעה אחים וחכמים אומרים אותה פרט לשלא כדרכה ע"כ. ונראה דגם מרן ז"ל הוה גריס לה עיין עליו:

הלכה יא

המהרהר בלילה וכו'. **המטיל מים וכו'**. לקמן הל' ט"ו ביאר ז"ל דאינו טמא מן התורה אלא מדבריהם דבאמת אין כאן טומאה ודאית:

הלכה יג

והאשה שפירשה ממנה שכבת זרע וכו'. איני יודע לכוין דבר זה דהרי לעיל הל' י"א וי"ב פסק דבתוך ג' עונות דוקא טמא ומטמא וכאן פסק דאפילו אחר כמה עונות טמא ואיך אפשר הרי כיון שעברו ג' עונות הרי נסרח ונפסד. ובתחילת המחשבה הוה נראה לענ"ד דהך אשה שפירשה ממנה שכבת זרע היינו ש"ז שלה ואפילו אחר כמה עונות הכוונה לשמושה, אך אינו מתיישב, גם על מרן ז"ל קשה טובא שציין ממ"ש פרק ר' עקיבא מחלוקת שפירשה מן האשה וכו' והרי התם קאי אאשה שפלטה ש"ז של איש דזה הוא מחלוקתם של רבי ישמעאל ור"ע עם חכמים וכן פירש רש"י להדיא שפירשה מן האשה פולטת ש"ז שקבלה מזכר ע"כ ומחלוקתם היתה אי בעינן ג' עונות או ו' עונות ואין זה ענין לפסקו של רבינו כלל כמבואר, גם ראיתי להמבי"ט בקרית ספר ז"ל שכתב האשה שפירשה ממנה ש"ז אפילו לאחר כמה עונות טמאה כל זמן שהיא לחה כדאמר פרק ר"ע מחלוקת שפירשה מן האשה שפולטת ש"ז שקבלה מזכר וכו' ע"כ הרי שביאר הדבר כפשוטו, אך עדיין מגומגם הרבה דתחילה כתב אפילו אחר כמה עונות ושוב הביא מההיא דר"ע שהוא דוקא תוך ולא אחר ותו קשה דלעיל מינה סמוך ונראה כתב ש"ז עצמה שנפלטה בתוך ג' עונות מטמאה אחרים כיון דאכתי ראויה להזריע ע"כ גם

לעיל מינה כתב האשה שפלטה ש"ז תוך ג' עונות דיום או דלילה טמאה כרואה קרי וכו' דתנן פ"ח דמקוואות הפולטת ש"ז ביום הד' טהורה וכו' ע"כ וכעת צל"ע:

הלכה יד

אם יכולה [**לשרות**] **מעת לעת וכו'**. ופרטי השריה ביארם רבינו רפ"ב דמטמאי משכב ומושב עיי"ש:

הלכה יט

שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה עד שיהיה השוכב איש. פי' דלענין זה הוי איש כדאמרינן בתורת כהנים ומייתי לה בפרק בנות כותים דף נ"ב מהוי"ו דואיש אף דאסמכתא היא כדאיתא התם, ומה מאד תמהתי על דברי מרן ז"ל שכתב דגם פה הוא טעות סופר וצריך להגיה ולכתוב במקומו ואשה אשר ישכב איש אותה ע"כ דהכא קאי רבינו לשנות האיש פחות מבן ט' שנה ומה ענין פסוק דואשה וכו' ואי משום איש הרי גם בפסוק שהביא רבינו כתוב איש ואדרבה כתוב ואיש דמהוי"ו מרבינן לבן ט' שנה וכ"כ המבי"ט ז"ל בקרית ספר עיין עליו ופסוק דואשה הגיהו מרן ז"ל לעיל הל' ט' ושם אתי שפיר דקאי לשנות האשה עיי"ש ודע דחיסור לשון יש בדברי רבינו וכצ"ל פחות מבן תשע או נכרי או בהמה ה"ז טהורה שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה וכו' וכן הוא בדפוס מגדל עוז וכן נראה מדברי מרן ז"ל:

פרק ו

הלכה ג

מה דוה אינה מטמאה לאברים וכו'. קצת קשה דכיון דאיתקש לדוה מאי איריא קצץ הא גבי דוה ס"ל לרבינו אפילו במחובר כמ"ש פ"ח דמטמאי משכב ומושב הל' ד' וי"ל דהן הכי נמי אלא משום דלא שכיח לכך נקט מילתא פסיקתא ועיין מ"ש שם. ודע שבדפוס מגדל עוז כתוב עשאוה כשרץ שאינה מטמאה לאברים והשאר נמחק ונראה פשוט דגירסא מוטעת היא וצ"ל כמ"ש בגירסתנו:

הלכה ד

נתפרקה עכו"ם וכו'. כתב מרן ז"ל שם בעיא דלא אפשיטא ע"כ אך קשה דהך בעיא דרב חמא בר גוריא היא אליבא דר' עקיבא ע"פ דברי רבה אבל לרבנן דפליגי אר' עקיבא וס"ל דאיתקש לשרץ אין כאן בעיא דודאי דאינה לאברים. אכן י"ל דכפי האיכא דאמרי דהבעיא היא היכא דהדיוט יכול להחזירה דס"ד דכמאן דמחברא דמיא מצי אתיא הבעיא אף לרבנן וכ"כ המל"מ ז"ל ודייקי טפי דברי רבינו שסיים

והרי כל איבריה קיימין דלכאורה הוי שפת יתר אלא לאשמועינן דכפי זה אתיא אף לרבנן ומ"מ מ"ש הרב לדברי מרן ז"ל יפה כיון אם [לא] שנאמר דמרן ז"ל קיצר במובן ולקמן ניישב עוד דברי מרן ז"ל:

הלכה ו

המכניס ראשו וכו'. כיוצא בדין זה הזכיר רבינו פט"ז דטומאת צרעת הל' (ז') [ו] עם פרטים אחרים ואפשר דהוא הדין כאן:

הלכה ז

אם בטלה ה"ז ספק. זו היא בעיא בע"ז דף נ"ב וסלקא בתיקו ולכך פסק דה"ז ספק אך קשה דכיון דספיקא דרבנן הוא דהא טומאת ע"ז אינה אלא מדרבנן וכמ"ש בראש הפרק מעתה הו"ל לפסוק לקולא להדיא ככל ספקי דרבנן ותו קשה דבהל' ד' גבי נתפרקה ע"ז פסק רבינו לקולא להדיא וכתב שם מרן ז"ל בעיא [דלא] אפשיטא ומאי שנא דבההיא פסק לקולא ובהא כתב דה"ז ספק וכבר נתעורר בזה המל"מ ז"ל עיין עליו. אך לענ"ד נראה דלא ראי זה כראי זה ולכך רבינו חילק ביניהם דכבר ידוע דתקרובת ע"ז אין לה ביטול עולמית וכמ"ש רבינו פ"ח דע"א הל' ט' עיי"ש ומכח זה נסתפק רבי יוחנן כיון דאיסורי לא בטיל טומאה נמי לא בטלא או דלמא איסורא דאורייתא לא בטיל טומאה דרבנן בטיל ע"כ וכיון דאכתי אית איסור דאורייתא לכך נטה רבינו להחמיר וכתב ה"ז ספק ודייק לכתוב

ואע"פ שאין תקרובת וכו' משא"כ בההיא דרב חמא בר גוריא בשבת דף פ"ג שנסתפק היכא דהדיוט יכול להחזירה וכו' דידוע דנדה אינה לאברים ומדאורייתא בכל גווני טהור כיון שאין בה ליתא דאורייתא לכך פסק לקולא ככל ספקי דרבנן, ובהכי ניחא נמי לאידך בעיא דרב המנונא בע"ז דף נ"ב ריתך כלי של ע"ז וחזר ועשאו כלי וקמבעיא ליה אי חזרה לטומאה ראשונה דאם היא דאורייתא הדרה אבל מדרבנן לא הדרה או דלמא משום חומרא דע"ז וכו' הרי דגם בהא איכא ליתא דאורייתא ולכך פסק רבינו פי"ב דכלים הל' ט' דה"ז ספק וכהורות לנו שאין הטעם משום חומרא דע"ז אלא משום ליתא דאורייתא כאמור כתב שם טומאה מדברי סופרים כגון עכו"ם וכיוצא וכו' והן הן הדברים האמורים אמיתיים לענ"ד ולפ"ז נתיישבו על נכון דברי מרן ז"ל במ"ש לעיל דהיא בעיא דלא אפשיטא וניצול המל"מ ז"ל דהניחו בצ"ע עיי"ש:

הלכה ח

יין שנתנסך וכו'. כתב המל"מ וז"ל מ"ש מרן ומטמא טומאת משקין ברביעית רבינו לא ביאר שיעור זה עכ"ל. ולענ"ד נראה דמדכתב אבל סתם יינם של כותים מטמא טומאה

קלה כשאר כל משקין טמאים ע"כ הרי דין כל המשקין ביארם רבינו לקמן פ"ח הל' י"א ובהלכות טומאת אוכלין פ"ד הל' ב' שהם ברביעית:

הלכה יא

ולא אדם ולא כלי חרס. המל"מ דקדק דלמאי אצטריך זה הלא אף אם יטמא במגע ומשא לא יטמא אדם וכלי חרס עיי"ש והוא דקדוק נכון וגם בלישנא דמתני' פ"ה דזבין איכא למידק הכי עיי"ש וזה גרם לו לרבינו לפרש אף שלא היה צריך:

הלכה יג

שא"א שיגע במים ושלא יסיט אותם. היינו בהיותם מים בעין אבל אם נקרשו אף על פני השטח שלהם אפשר ואפשר שיגע ולא יסיט ועיין למהר"י קורקוס ז"ל:

הלכה טו

השורף פרה וכו' אם נגעו באוכלין וכו'. מרן ז"ל ביאר דהך אם נגעו באוכלין קאי אפרה ושעירים הנשרפין עצמן. וקשה טובא חדא דלפ"ז מאי אפילו בשעת מעשיהן דקאמר רבינו דאי לאפוקי משנעשו אפר הלא הלכה רווחת היא דמשנעשו אפר אין בהם שום טומאה וכמ"ש פ"ה דפרה אדומה הל' ד' ותו דאם זה הוא פירושו רבינו סותר את עצמו להדיא שהרי בפ"ה דפרה אדומה הל' ז' פסק דהנוגע בפרים הנשרפין עצמן ובשעיר המשתלח בין אדם בין אוכלין בין משקין הכל טהור ומדכתב לשון טהרה משמע דאין בהם שום טומאה וכן משמע עוד מסיום לשונו שם ואיך כתב כאן דהם שני לטומאה, אלא ודאי דהדבר מבואר מעצמו דאשורף ואמשלח שהקדים קאי וכוונתו ע"פ מ"ש רבינו עצמו בפ"ה דזבים והביאו מרן גופיה לעיל פ"ג הל' ג' אמתני' דהנוגע בשרץ וכ"כ הרב שער אפרים סי' א' והרב צרור החיים ז"ל.

ולמה שנתקשה מרן ז"ל דאיך פסק כר' מאיר במקום חכמים יש לתמוה עליו ז"ל דהתם פ"א דפרה אדומה כתב דרבינו אינו פוסק לא כר"מ ולא כחכמים אלא כר' שמעון דתוספתא גם לעיל פ"ג הל' ג' גבי פרה אדומה ושעירים הנשרפים דצריכין הכשר שרץ כתב מרן דפסק כחכמים והוו מילי דמרפסן איגרי והנכון כמ"ש ז"ל דרבינו פוסק בכל מקום כחכמים ודייק טפי דבפ"ד לא הזכיר שעיר המשתלח דאינו מטמא מחיים כלל ופ"ה דפרה אדומה דייק יותר שמתחילה הזכיר פרים ושעירים הנשרפים שאינם מטמאים הנוגע בהם אפילו אוכלין ומשקים כלומר בלא הכשר שרץ כמ"ש פ"ג דשאר אבות הטומאות ושוב הזכיר שעיר המשתלח לבדו מפני שאין בו שום חילוק דמעולם אינו מטמא כיון שהוא חי וזו היא סברת חכמים ממש.

ודע דבפ"א דטומאת אוכלין הל' כ"ה פסק גבי איסורי הנאה דבשר פרה אדומה מתטמא טומאת אוכלין והכוונה עם מ"ש בפ"ה דפרה אדומה דבקבלה הכשר מטמא טומאת אוכלין אמנם מרן ז"ל שם כתב דפסק כר"ש דהטעם מפני שהיתה לה שעת הכושר כריש לקיש דאמר אומר היה ר"ש פרה נפדית ע"ג מערכתה עיי"ש והדבר תמוה דרבינו פ"א דפרה אדומה הל' ט' פסק דפרה שנשחטה ע"ג מערכתה אין לה פדיון עולמית וכבר נתעורר בקושיא זו הרב שער אפרים ז"ל ולענ"ד הדברים ברורים כשמש. ובשו"ת צבי אשכנזי סוף סי' ק"ז הגיה בדברי רבינו כאן שלא בשעת מעשיהן במקום אפילו ובשאר נוסחאות כתוב כנוסחתנו גם בהמבי"ט ז"ל בקרית ספר ראיתי כתוב אם נגעו באוכלין בשעת מעשיהן הרי הם שני לטומאה:

הלכה טז

זה הנוגע יטהר. בדפוס מגדל עוז מוסיף והנושאן מטמא בגדים בשעת נשיאתן ואם נגע באוכלין עד שלא פירש הרי הם ראשון לטומאה כמו שביארנו וכן זב וכו' ועיין לעיל הל' י"ב:

פרק ז

הלכה ב

אין לך ולד וכו'. עמ"ש מרן בשם מהר"י קורקוס ז"ל ולפי שיטת רבינו יצטרך לפרש וכו' נ"ב כן כתב רבינו להדיא לקמן פ"י הל' ה' לפיכך קדרה וכו' הביאו המל"מ ז"ל:

הלכה ג

בין כלי חרס בין כלי שטף וכו'. עיין מ"ש הראב"ד ז"ל ומרן ז"ל כתב דמשום דמשקים עלולין לקבל טומאה עבוד בהו האי מעלה וכו' ע"כ וכן נראה מדין לקדש שכתב רבינו דהוי משום מעלה ואין חילוק בכלים:

הלכה ה

או שנגע בשני הרי אותו המשקה תחילה וכו'. ידוע דכל כך החמירו משום משקה זב וכמ"ש לעיל הל' ב' ובחולין דף פ"ח אמרו מאי שנא זב דגזרו ביה רבנן ומ"ש מת דלא גזרו ביה רבנן זב דלא בדילי אנשי מיניה גזרו ביה רבנן מת דבדילי אנשי מיניה לא גזרו ביה רבנן ע"כ:

הלכה ו

אחורי הכלי שנטמאו במשקין וכו'. בפ"ח דטהרות תנן אחורי כלים שנטמאו במשקין ר' אליעזר אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין רבי יהושע אומר מטמאין

את המשקין ופוסלין את האוכלין שמעון אחי עזריה אומר לא כך ולא כך אלא משקין שנטמאו באחורי הכלים מטמאין אחד ופוסלין אחד וכו' ע"כ ובפ"ק דנדה דף ז' נפסקה הלכה כר"א וקשה קצת דכיון דשמעון אחי עזריה אמר לא כך ולא כך וכו' משמע דהוי מכריע והלכה כדברי המכריע. אך נראה שרבינו בפירוש המשנה נרגש מזה שהרי כתב דשמעון אחי עזריה אינו חולק על ר"א אלא מפרש דבריו שאחורי הכלים אין בהם כח לפסול את האוכלין אפילו אוכלי תרומה משא"כ המשקין שנטמאו באחורי הכלים עצמם עיי"ש וזהו מ"ש רבינו בדין זה ולעיל מיניה ממש:

פרק ח

הלכה א

נטמאו ידיו בלבד עד הפרק. לא נתבאר בדברי רבינו עד איזה פרק וכן בפי"א דמקוואות הל' ד' כתב סתם ופי"א דתרומות הל' ז' כתב כל האוכל תרומה אפילו פרות צריך נטילת ידים ופ"ו דברכות הל' ד' כתב עד היכן היא נטילת ידים עד הפרק וכל אלו הובאו בברייתא דפרק כל הבשר (חולין דף ק"ו) והרי"ף ז"ל ביאר שם עד הפרק של היד ומרן ז"ל כתב שם דמסתמא רבינו מפרש כפי' הרי"ף ז"ל דרביה הוה:

הלכה ג

ואין הפיגול והנותר וכו' הואיל וטומאת הידים מדבריהם. כתב מרן ז"ל ספ"ד דמעילה תנן שהפיגול והנותר אינן מצטרפין לטומאת הידים מפני שהוא מדרבנן ע"כ אף דבמשנה התם לא תנן הכי אלא תנן מפני שהם שני שמות דהיינו שני לאוין חלוקין כמ"ש הרע"ב שם מ"מ בגמרא א"ר יהודה אמר שמואל לא שנו אלא לטומאת הידים דמדרבנן היא אבל לענין אכילה מצטרפין וכו' הרי דאין הטעם אלא מפני שעיקר הפיגול והנותר הוא מדרבנן ואי הוו מצטרפי הו"ל גזרה לגזרה וכמ"ש רש"י שם ונמצא שטעם המשנה אינו עיקר אלא כמ"ש בגמרא ודכוותייהו כתבו התוס' בסוכה דף כ"ד ד"ה ר' יהודה ור' יוסי וכו' הזכירם התוס' יו"ט ז"ל שם:

הלכה ה

ואם בשר פסח וכו'. הלשון מגומגם דאפילו בספק שקול אזלינן לקולא כיון שהוא דרבנן כמו שקדם בבשר קדש והמל"מ ז"ל כתב בזה דרך חריפות עיין עליו:

הלכה ח

ונשרפת על טומאה זו. כתב הראב"ד ז"ל ואח"כ גזרו על אכילת חולין שצריך נטילת ידים ע"כ מדקם השגתו על הא דנשרפת על טומאה זו משמע דכוונתו דכיון שכתב

שהחמירו חומרא גדולה זאת היה לו לכתוב ג"כ דאפילו לחולין גזרו ואע"ג דפירשו רבינו בדין ברכות פ"ו מ"מ כאן היה לו לפרש אך לא כתבו לשון השגה דבאמת אין כאן אלא דקדוק בעלמא:

הלכה ט

לט אדם את ידיו וכו'. דין זה כתבו רבינו פ"ו דברכות הל' י"ח גבי אכילת חולין והראב"ד ז"ל השיג עליו דלא התירו מפה אלא לאוכלי תרומה ועיין מ"ש שם:

הלכה י

הואיל והידים וכו'. עמ"ש מרן ז"ל שכתב ולפ"ז מה ששנינו פ"ב דטבול יום גבי קדרה שהיא מלאה משקין וכו' ע"כ נ"ב וכן כתב רבינו להדיא לקמן פ"י הל' ה'. ולמ"ש רבינו **אבל לא לטמא כלים וכו'** והראב"ד ז"ל השיג ולא אפילו לטמא אוכלין של חולין שלא גזרו אלא לתרומה ע"כ לשיטתיה אזיל בין לקולא בין לחומרא וכמ"ש פ"ו דברכות הל' י"ח עיי"ש:

הלכה יא

וכן אם שתה מעט וכו' כדי אכילת פרס וכו'. כאן פסק ששיעור השהייה בשתיה כדי אכילת פרס ובפ"ב דשביתת עשור הל' ד' פסק לענין יום הכיפורים דשיעור השהייה ברביעית וכן פסק פי"ד דמאכלות אסורות הל' ט' וכבר כתבתי הנראה לענ"ד בחיבורי מעשה רקח הלכות שביתת עשור, ועוד נראה סיוע לדברי רבינו דלענין טומאה אמרינן לחומרא באכילת פרס מדין אשה שמניקה את בנה שהזכיר רבינו לקמיה והוא מהסוגיא שם דהשכל מחייב דא"א שינק רביעית בשהייה כדי רביעית דאפילו בגדול המציאות הוא דחוק מכל שכן בקטן היונק דאינו יונק אלא טפה אחר טפה ואם איתא דשיעורו ברביעית מילתא דפשיטא היא ולא הוה צריך לאשמועינן הך היתרא אלא ודאי דלענין טומאה הוי בטפי מרביעית ולכך אצטריך לאשמועינן דאפ"ה טהור ובעיקר הדין יש לנו ללמוד דלאו דוקא שהייה דה"ה אם נתעסק בדבר אחר כמו שנראה מדין אכל מעט וטבל דבסמוך:

הלכה יג

המעוברת וכו' מפני הסכנה. פרק אמרו לו (כריתות דף י"ג) וכתבו בתוס' ישנים וז"ל ואפילו לריש לקיש דחצי שיעור מותר מן התורה מדרבנן מיהא אסור ובמקום הסכנה התירו ע"כ הדברים מגומגמים דמאי אפילו הא לר' יוחנן חצי שיעור אסור מה"ת ואפ"ה הותר מפני הסכנה מכל שכן לר"ל בין אם נאמר דגם מדרבנן מותר בין אם נאמר דמדרבנן אסור (א"ה לי נראה דלא מיבעיא לר"י דלא הותר אלא מפני הסכנה אלא אף לר"ל לא

הותר אלא מפני הסכנה דמדרבנן מיהא אסור) ואיך שיהיה צ"ל דהך מפני הסכנה היינו חשש סכנה דאם היא סכנה ודאית כגון שאנו רואים שהיא תאיבה לאותו דבר מאי איריא אוכלין טמאים אפי' כל איסורין שבתורה בר מתלת הותרו דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש וכן משמעות הדברים שאמרו המעוברת התירו לה וכו' דמשמע בסתם אך לפי מ"ש מרן ז"ל דמשמע לרבינו דהאי היתר הוא לענין שא"צ טבילה משמע דבסכנה ודאית קאמר דאילו להיתר האכילה מילתא דפשיטא היא ויש ליישב:

פרק ט

הלכה א

הבא ראשו ורובו במים וכו'. לכאורה היה נראה דהך שיעורא דשלשה לוגין לא קאי אלא אנפלו על ראשו ועל רובו דאילו בהבא ראשו ורובו בעי טפי דאיך נאמר דבג' לוגין שהם י"ח ביצים יכנס ראשו ורובו של אדם, אך נראה דאף בבא ראשו ורובו שיעורא בג' לוגין והכי מוכח מלישנא דרבינו לקמן הל' ד' ומתבאר יותר ממ"ש פ"ו דמקוואות הל' י' בדין חבית מלאה שנפלה לים וכו' וכ"כ המל"מ ז"ל ואין לגמגם דאיך יכנס ראשו ורובו בג' לוגין דיתכן ע"י תערובת מים אחרים כמו שנראה ממ"ש שם גבי חבית ובהל' ד':

והיו טובלין בזלזול בלא כוונה. זהו פי' רבינו במ"ש בגמרא במסקנא שהיו אומרים לא אלו מטהרים אלא אלו מטהרים אמנם רש"י ז"ל פי' דחשו דילמא אתו לבטולי תורת מקוה להדיא עיי"ש ואפשר דלא פליג רבינו עם פי' רש"י דבהמשך הזמן אפשר שהיו מבטלים הטבילה אילו לא גדרו הפרצה. ומ"ש בספרי רבינו

אפילו טהור וכו' בדפוס מגדל עוז טהור נמחק:

הלכה ה

לפיכך גזרו וכו'. רבינו לא שלל שום ספר ובסוף פט"ו דכלים תנן כל הספרים מטמאים את הידים חוץ מספר העזרה ופי' שם רבינו וז"ל ולא יחייבו זאת הגזרה לספר העזרה לפי שכבודו המפורסם ממנו לא ישימו אצלו תרומה ע"כ וכיון שכן קשה דלמה השמיטו כאן וכבר נרגש מזה המל"מ ז"ל ונדחק דאפשר משום דהוי מילתא דלא שכיחא עיי"ש. ומצאתי להרא"ש ז"ל שם שסיים כל הספרים מטמאים פ"ק דשבת קאמר משום דרבי פרנך שלא יאחוז ס"ת ערום ובמקדש לא גזור ע"כ, ואף שפירושו מגומגם דההיא דר' פרנך היא להידים הבאות מחמת ספר ועיקר גזרת הספרים שיטמאו את הידים היא משום שהיו מצניעים התרומה אצל כתבי הקדש כדאיתא בפ"ק דשבת דף י"ד, מ"מ עלה בידינו מפי' הרא"ש ז"ל דספר העזרה דקתני במתני' דאינו מטמא את הידים היינו טעמא

משום דבמקדש לא גזרו ואפשר שהוא הס"ת שהיה קורא בו כהן גדול ביום הכיפורים כמ"ש הרע"ב ז"ל והיה מונח שם כל השנה וכבר כתב רבינו לעיל פ"ח הל' ו' דאין טומאת ידים במקדש. עוד מצאתי בב"ב דף י"ד דקאמר רב אחא בר יעקב ספר עזרה לתחילתו הוא נגלל כלומר שהיה מונח בארון פי' רש"י ספר שכתב משה ובו קורין בעזרה פרשת המלך בהקהל וכהן גדול ביום הכיפורים ע"כ אף שהתוס' ז"ל שם ד"ה שלא יהא וכו' לא פי' כן מ"מ עלה בידינו שהיה מונח במקום קדוש ולא גזרו טומאת ידים במקדש:

הלכה ו

רצועות התפלין עם התפלין. משמע בהיותם קשורים עם הקציצה דאל"כ לימא והתפלין. **וגיליון שבספר** פי' רבינו בפירוש המשנה דהיינו שבין דף לדף ושבין שיטה לשיטה עיי"ש ועיין מ"ש ספכ"ג דשבת אכן מ"ש רבינו
אפילו שיר השירים וקהלת שהם דברי חכמה וכו' לא ידעתי למה קרי שיר השירים דברי חכמה דהלא ברוח הקודש נאמר וקדש קדשים הוא:

הלכה י

תיק של ספר וכו'. בסוף פרק כ"ג דהל' שבת ביאר רבינו הדברים שמצילין מפני הדליקה ומהסוגיא דפ' כל כתבי (שבת דף קט"ז) משמע דאותם שמצילין מטמאין את הידים אך הרואה יראה דאין ענינם שוה:

פרק י

הלכה ב

כגון שטבל מזיבות מטומאת מת. בדפוס מגדל עוז כתוב או מטומאת מת:

הלכה ג

באוכלין חולין. בדפוס מגדל עוז כתוב באוכלי חולין ועוד נמצא חיסור לשון בנוסחתנו שאחר מ"ש הרי הן טהורים צ"ל ודין מחוסר כפורים וטבול יום בנגיעת הקדש אחד הוא:

הלכה ד

בין חמורין בין קלין. פי' בגמרא חמורין זב קלין שרץ דאין לפרש קלין ראשון דאין לך בעל חי טמא שמשקין יוצאין ממנו שיהא ראשון ועיין בדברי רבינו לקמן הל' ז' והתוס' יו"ט ז"ל ומרן ז"ל הגיה ואם נגע במשקה קדש הוא או מחוסר כיפורים הרי הן רביעי ע"כ ולא נמצא כן בנוסחאות שלפנינו ועיין במ"ש בסוף פרקין:

הלכה ה

לפיכך קדרה וכו'. מכאן קשה קצת למ"ש מהר"י קורקוס הביאו מרן ז"ל בפ"ז הל' ב' שכתב ולפי שיטת רבינו יצטרך לפרש ההיא דקדרה וכו' דלא קאי אקדרה אלא אמשקין וכו' ע"כ דהרי רבינו כתבו כאן בפי' וא"צ פירוש. **ומ"ש** בספרי רבינו **כמו שיתבאר** בדפוס מגדל עוז כתוב כמו שביארנו:

הלכה י

חוץ ממשקה טבול יום או מחוסר כיפורים בהקדש. בדפוס מגדל עוז אין שם אלא משקה טבול יום ומחוסר כפורים בהקדש נמחק ומ"מ רבינו כאן שהוא פוסל מדבריהם ואינו מטמא אתה למד שכל מקום שכותב פוסל היינו לומר שבו מפסיק הטומאה ואין בו כח לטמא אחרים ומתבאר יותר בתחילת הפרק הבא:

פרק יא

הלכה ג

נמצא טבול יום וכו'. עיין מ"ש רבינו לעיל פרק י' הל' ג':

הלכה ה

בשר תאוה וכו'. בתוספתא שלהי מסכת נדה בראשונה היו אומרים בשר התאוה טהור חזרו וגזרו עליו שיהא מטמא את הידים חזרו וגזרו עליו שיהא מטמא במגע חזרו וגזרו הנבלה עצמה מטמא במשא חזרו ואמרו כל הגת שנעשית על גבי בשר התאוה טמאה לקדש וכן הורה לתרומה ע"כ. ואיני יודע מהיכן הוציא רבינו דמטמא את הקדש ופוסל את התרומה דאי ממ"ש בסיפא דגת ע"ג בשר תאוה דמטמא לקדש הא קמסיים וכן הורה לתרומה דמשמע דשוין הם ותו דאעיקרא דדינא כיון דאין כאן אלא גזרה דרבנן למה יחמירו כל כך בקדש. ונראה דזה הכריחו למהר"י קורקוס שהביא מרן ז"ל לפרש דמטמא את הקדש שכתב רבינו לאו דוקא מטמא אלא כוונתו פוסל אך לשון התוספתא אינו מורה כן אם לא שנאמר דטעות סופר הוא ורבינו היתה לו גירסא אחרת דהרואה יראה דאין לשונו מכוון עם לשון התוספתא כלל:

הלכה ו

חיבורי אוכלין וכו'. בזבחים דף ק"ה ומשמע דהופשטא הבעיא דכשאינו מטמא אדם אין מונין בו ראשון ושני ורבינו כתב והדבר ספק וכו' וכבר השיגו הראב"ד ז"ל ומרן ז"ל כתב מפני שבפרק הקומץ (מנחות דף כ"ד) בצירוף כלי וכו' בעיא דסלקא בתיקו והקשה עליו הרב ברכת הזבח ז"ל דבעיא זו הביאה רבינו פי"ב הל' ט' ופסק הבעיא ראשונה

בדרך פשיטות האת"ל וכו' ע"כ. ולענ"ד איני רואה תפיסה מזה על מרן ז"ל דכוונתו היא על הבעיא השניה כי תנן כלי מצרף ה"מ דנגע מגואי אבל מבראי לא או דלמא לא שנא תיקו והך בעיא שנית היא דומה להההיך דחיבורי אוכלין טפי מהראשונה שיש צירוף כלי ונגע מגואי ולכך בבעיא ראשונה פסק רבינו פי"ב לחומרא דהו"ל חיבור כהאת"ל ובעיא שניה פסקה שם בספק וממנה למד לחיבורי אוכלין כאן ודו"ק כי נכון הוא:

הלכה ז

השני שבחולין וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל ואפשר לומר לדעת רבינו דמאי מטמא משקה קדש דקאמר פוסל משקה קדש וכו' ע"כ וכעין זו כתב ז"ל לעיל הל' ה' גבי בשר תאוה:

הלכה יא

באכילה עשו מעלה וכו'. הכי איתא בפרק טבול יום (זבחים דף צ"ט ע"ב) ומכאן הקשה התוס' יו"ט פ"ב דטהרות משנה ב' על דברי ספר הישר שהביאו התוס' בסוטה דף ל' סוף ד"ה הא אייתינה שכתב וא"ת גזרה שלישית היא מ"מ הטעם לא נודע אלא א"כ נאמר רבו בגזרות וגזרו גזרה לגזרה ע"כ. והיאך אישתמטתיה הך סוגיא ולכאורה היא קושיא עצמית מכ"ש שגם התוס' עצמם הזכירו כן שם ד"ה הכי גרסינן ה"נ באכילה ועבוד רבנן מעלה וכו' ולמ"ש רבינו

אבל תבשיל וכו' אם שם כזית בכדי אכילת פרס אף דבשאר איסורין בספק הכא לענין טומאה אוקמוה אדאורייתא דכזית בכא"פ לכו"ע הוי דאורייתא ועיין להפר"ח ריש סי' תמ"ב:

הלכה יג

כל קדש וכו'. רבינו נתן שיעורין לאוכלי קדש דלא מקרו קדש אלא א"כ נשחט הזבח או נתקדשו בכלי אבל למשקין לא כתב שום שיעור. ונראה דמשקין אין בהם שיעורין אלו משום דחמירי ועלולין לטומאה טפי משום משקה זב וזבה וקצת ראיה מההוא עובדא דחגיגה דף כ"ג שהיה נושא חבית יין של קדש וכו':

הלכה יד

ותשלומי תרומה. בדפוס מגדל עוז מוסיף וחומשה:

הלכה טז

כל דבר שודאי. בדפוס מגדל עוז כל דבר שודאו. ומ"ש בספרי רבינו **בחולין הטבולין** בדפוס מגדל עוז כחולין בכא"ף:

פרק יב

הלכה ג

טמאה במדרס שנשא עמה. נוסח אחר וטמאה ומ"מ לשון שנשא עמה אינו מדוקדק דהמעשה היה שנפסקה רצועה מסנדלו שהיתה מדרס הזב ונטלה והניחה ע"פ החבית ונפלה לאויר החבית אם לא שנאמר דכיון שנטלה מהסנדל ונשאה עמו מכח זה כתב רבינו כן שידוע שדרכו לקצר, אך קשה דכאן פסק כרבי חנניה בן עקביא כמעשה שהיה בקדש דוקא ובפ"י דפרה אדומה הל' ג' פסק כת"ק דהתם דאף בנהר אסור ומרן ז"ל נדחק בישוב קושיא זו עיין עליו. ולענ"ד נראה עוד דאפילו פסק דהנושא את המדרס נושא את התרומה אבל לא את הקדש דהיא מתני' דהתם מצי אתיא אף כרבנן ותחילה נקדים דברי התוס' ד"ה לא ישא אדם מי חטאת דאפילו רבנן דלא בעו כמעשה שהיה מ"מ לא אחמור מיהא לקדש רק לחטאת ע"כ. הרי דגם רבנן קפדי אכמעשה שהיה אלא דלא בעו ממש ומעתה כי קאמר תלמודא הא מני וכו' מילתא פסיקתא נקט וכלפי דברי המקשן דבעי אי הכי תרומה נמי אך אחר שהזכיר סברת רבנן ורואים אנו דלא גזור אלא בחטאת דוקא ולא בקדש מוכח דאף דלא בעו כמעשה שהיה מ"מ לא אחמור לגזור גזרות אלא בהך מילתא גופה א"כ מהיכא תיתי דנגזור גם בתרומה מאחר שהמעשה לא היה אלא בקדש. ויש לנו הכרח עצום לזה מהגמרא גופה דבעי לקמן סנדל טהור מהו חבית סתומה מהו, וקשה טובא דכיון דאוקימנא למתני' כרחב"ע דבעי כמעשה שהיה דוקא מעתה מה מקום יש להסתפק בסנדל טהור וחבית סתומה כיון דאיהו אינו עושה שום גזרה אלא כמ"ש דוקא ממש ותו דמאי איריא דבעי תלמודא בהא ולא בעי כעין זה דאידך עשר מעלות דתני במתני' ותו דכיון דהיא גופה גזרה מהיכא תיתי דנגזור תו גזרה אחרת, אלא ודאי צ"ל דלרבנן דרחב"ע קאי דהלכתא כוותייהו דרבים נינהו ומתני' נמי מצי אתיא כוותייהו כנז"ל דלא אחמור אלא בההיך מילתא כל מאי דמי ולא במילתא אחריתי ולהכי בעי בהך חלוקא דמתני' דוקא דמי נימא כי היכי דגזרו רבנן גבי מי חטאת כל דמי ליה כגון נהר ה"נ כיון דשם סנדל ושם חבית אחת היא מי נגזור דהוי בהך מילתא גופא ואמטו להכי התרצן נמי לא דחי ליה ולא מידי משום דבאמת הדבר שקול והיינו טעמא דרבינו פסק נמי כמתני' וגם רבינו הקדוש שסידר המשניות יפה כיון לסתום השני משניות דבאמת הלכתא נינהו ולא פליגי אהדדי:

הלכה ו

כלים הנגמרים בטהרה וכו'. הסופרין טעו בפסקא זו שהתחילו הפסקא שאחריה אחר שנגמר והך אחר שנגמר אדלעיל קאי וכמ"ש בחגיגה דף כ"ג לעולם מקמי דגמריה ודילמא בעידנא דגמריה עדיין לחה היא ע"כ, ומלבד זה מתוך דברי רבינו מבואר דהא באותו דין סיים דאפילו צבורין ע"ג הלוח או העור מצרף א"כ איך נאמר דבעינן שיגמר הכלי דמשמע דאם לא נגמר אינו מצרף:

הלכה ז

כיצד כלי שהוא מלא פירות וכו'. אף דמן הדין אפילו אין נוגעים הקצות זה עם זה מצטרפין וכמ"ש לקמיה בדין שני צבורין מ"מ נקט המשל של צימוקים וגרוגרות מפני שדומין לקטרת דיליף מקרא דכף אחת מלאה קטרת ולאו דוקא.

ובשו"ת מתנות כהונה בלשונות הרמב"ם ז"ל פי"א דפסולי המוקדשין כתב שהקשה לו אחד מרבנן תקיפי דמתא קושטנטינא יע"א דהתם פסק רבינו דאם חלק העשרון בכלי אחד ואין חלקיו נוגעים זה בזה ה"ז ספק אם מצטרף או לא וכאן פסק שמצטרף וכתב מרן דפסק כר' יוחנן דהויא מדרבנן ואילו בהקומץ משמע דספיקא דאורייתא הוי והכא פשיטא ליה דצירוף דרבנן וכו' והרב ז"ל פלפל והאריך הרבה בדבר ועיקר תירוצו לחלק בין טומאה לקדשים עיי"ש.

ולענ"ד אין צריך לזה כלל דהדבר מבואר ומדוקדק בדברי רבינו דפסק דבקדש רבנן גזרו שהכלי מצרף מדרבנן אך מדאורייתא לא פסיקא לן בשאר מילי אם הכלי מצרף או לא וכן נראה מדברי התוס' ז"ל בפ' הקומץ (מנחות דף כ"ד) שכתבו אדרב כהנא דס"ל התם דצירוף דאורייתא דהא רב כהנא גופיה מדקדק בפ"ג דחגיגה שהוא מדרבנן ותירצו דשמא מספקא ליה משום שינוי דהתם ע"כ וגם מהגמ' עצמה אין לנו בירור גמור דמדאורייתא אין הכלי מצרף דאדרבה מדכתיב כף אחת וכו' משמע דמצרף אלא די"ל דקרא אסמכתא בעלמא וכמ"ש מרן ז"ל, ולכך פסק רבינו גבי עשרון דהוי דאורייתא דהדבר ספק משום דבאמת הכי מוכח מהך סוגיא דהקומץ ולא נימא דפליגי הסוגייאות אהדדי, ואין להקשות דאם איתא דמדאורייתא מספקא לן אי הכל מצרף או לאו למה בתרומה הקילו דאינו מצרף כלל די"ל משום דקרא דכף אחת בקדש איירי ובמילי אחריני לא ידעינן:

הלכה ט

היו שני צבורין וכו'. עיין מה שכתבתי בזה לעיל פי"א הל' ו' לדברי מרן ז"ל בבעיא דלא אפשיטא:

הלכה יד

במה דברים אמורים וכו'. עמ"ש מרן ז"ל ואפשר דחיבת הקדש מכשרתן דאורייתא ע"כ הכי משמע קצת בפ"ק דחולין דף ל"ו מדברי ריש לקיש עיי"ש אמנם רבינו נראה דס"ל דהוי דרבנן כמו שנראה מדבריו ספ"י דטומאת אוכלין:

הלכה טו

ולא עשו מעלה זו אלא לאכילה וכו'. קשה טובא דבפ"ה דמטמאי משכב ומושב הל' ד' גבי טבילת יום ארוך כתב ויראה לי שמאחר שהיא מטמאה את הקדש שהיא צריכה טבילה אחרת בסוף ואח"כ תגע בקדש וכו' דמשמע דאף אחר הבאת קרבנותיה עדיין היא אסורה בנגיעת הקדש והכא משמע דלא נאסר מחוסר כיפורים אלא באכילת קדש ולא בנגיעה, ויותר יש לתמוה על מרן ז"ל שם שצדד לתרץ דבריו במ"ש שם רבינו שכשתשלים ימי טוהר תהיה
טהורה לכל עם מ"ש כאן ולא נרגש מסתירה זו שהיא לפניו וכבר נרגש מכל זה התוס' יו"ט ז"ל בשלהי נדה וכתב דכוונת רבינו שם במטמאי משכב ומושב דקודם הבאת קרבנותיה קאמר דמן הדין מותרת בנגיעת קדש כיון שנשלמו ימי טוהר ומ"מ כתב דיראה לו דמ"מ צריכה טבילה קודם נגיעת הקדש דאילו לאכילת קדשים אפילו אחר הבאת קרבנותיה צריכה טבילת אחרת משום מעלה כמ"ש כאן עיי"ש שדבריו נכונים ז"ל. ודע שבדפוס מגדל עוז אחר מ"ש רבינו קודם טבילה מוסיף שם ומחוסר כפורים שנגע בקדש פסל כמו שביארנו ע"כ ולפ"ז מ"ש רבינו דלאכילה דוקא ולא לנגיעה לא קאי אלא האונן וכפשט הסוגיא דטבול יום אמנם מחוסר כפורים אף לנגיעה והרווחנו בזה הרבה שאין כאן שום סתירה בדברי רבינו ממ"ש במטמאי משכב ומושב אך על מרן עדיין הקושיא הנ"ל קיימת שהרי כתב כאן ומ"ש ולא עשו מעלה זו אלא לאכילה בר"פ טבול יום ואע"ג דלא אתמר התם אלא גבי אונן משמע לרבינו דהוא הדין למחוסרי כפורין וכו' ע"כ:

פרק יג

הלכה א

אפילו אם נגע בה בנופו. בדפוס מגדל עוז אפילו נמחק:

הלכה ג

היו ידיו טהורות וכו'. מרן ז"ל הזכיר דברי הרא"ש ז"ל שפי' דמ"ש במשנה שהידים עסקניות הכוונה שנגעו במקום הטנופת וצריכין נטילה לנגיעת תרומה אבל לא בשביל דחיישינן שמא יגעו בטומאה דא"כ ליבעי כל גופו וכו' ע"כ ולא ידעתי למה כתב כן

[דמשמע מינה ד]רבינו מודה לפי' זה והרי רבינו כתב להדיא הרי ידיו טמאות בהסיח הדעת שהידים עסקניות אם לתרומה כן קל וחומר לקדש שכל המסיח דעתו צריך טבילה ע"כ הרי מבואר בדבריו שמ"ש שהידים עסקניות הכוונה שמא נגעו באיזה טומאה וצריכין טבילה דוקא וכן מתבאר בדברי רבינו בפירוש המשנה ותמהתי עוד מהתוס' יו"ט ז"ל שפירש דברי הרע"ב ז"ל שהם שקולין ע"פ דברי הרא"ש ועוד שהזכיר דברי הרא"ש אלו בשם מרן ז"ל ולא נרגש שרבינו אינו סובר כן וצ"ע:

הלכה ד

וכן גזרו וכו'. עיין בדברי רבינו לקמן הל' י"ג:

הלכה ז

מצא סכין קשורה וכו'. בפסחים דף ע' כשהוכיחו מהמשנה אמרו נמצאת קופיץ קשורה לסכין הרי היא כסכין אמנם בלשון המשנה פ"ח דשקלים אין שם קופיץ ורבינו נראה דלא הוה גריס לה בגמרא:

הלכה יב

ואצ"ל קדשים. לשון זה מגומגם הרבה דלעיל סמוך ונראה כתב לשון ואצ"ל גבי שורפין ומרן ז"ל פירשו ואין פירושו מתיישב עיין עליו:

הלכה יג

על ששה ספיקות וכו'. עיין בדברי רבינו פ"י דטומאת מת ופי"א דטומאת אוכלין הל' ה':

פרק יד

הלכה א

שנים עשר ספיקות וכו'. מבואר הדבר שכל אלו הספיקות אינן אלא במידי דרבנן ועיין לרבינו רפ"ד דמקואות שכתב שמים שאובין במקוה אינן אלא מדרבנן ועיין להתוס' יו"ט ז"ל פ"ב דמקואות שתמה על דברי הרא"ש בתשובה:

הלכה ג

ולא אמרו וכו'. והוא הדין לענין נזירות כמ"ש רבינו ספ"ו דהל' נזירות וספיקות אחרים הזכירם בסמוך:

הלכה ד

היה שרץ ע"ג שרץ וכו'. עמ"ש מרן ז"ל אלא דבנוסחי דידן אפשיטא לחומרא ובנוסחת רבינו אפשיטא לקולא ע"כ גם בתוס' ז"ל שם נראה שהיתה להם גירסא אחרת בסוגיא עיין עליהם.

ומ"ש היה מונח ע"ג מי חטאת וכו' כתבו התוס' בשם ר"י ז"ל דה"ה דמצי למנקט אפר מים בעלמא אי חשיב משקה אי לא אלא לרבותא נקט דאע"ג דאיכא למימר כיון דהאי טומאה והאי טומאה הו"ל כי טומאה סמיכתא צפה על פני המים מ"מ כיון דהני מי חטאת הוו להו משקה עליהם והואיל כי צפה על פני המים ע"כ:

הלכה ו

ולפועלין ספיקן טהור. פי' הר"ש הביאו מרן ז"ל היינו חוליהן בטהרה ע"כ ויהיה פירושו דרך פועלי אמת שפעולתן צדק ועיין לקמן רפט"ו הל' ב':

הלכה י

ונשאל עליה וכו'. לא ידעתי למאי אצטריך זה דנראה דאף בלא שאלה דין הוא שיהא טהור מהטעם שכתב ז"ל:

הלכה יא

ולפניו שני ככרים וכו'. הרואה יראה דכמה מאלו החלוקות לא הוו צריכי לשני ככרים דבחד הוה סגי וצ"ל דאגב דאינך נקט לכולהו בשני ככרים וכן מצאתי להתוס' יו"ט ז"ל:

פרק טו

הלכה א

ספק שבא ראשו ורובו במים שאובין וכו'. כבר ביארנו לעיל רפ"ט דשיעור המים דראשו ורובו הוא בג' לוגין ג"כ עיי"ש ובדפוס מגדל עוז בג' לוגין נמחק:

הלכה ב

והן הנקראין פרושין. נכתב בצדו ולפעמים נקראין פועלין כמ"ש לעיל פי"ד הל' ו' ועיין מ"ש שם:

הלכה ג

כגון האשה וכו'. פירוש מפני שהקרבן במקום טבילה עומד וכי היכי דבטבילה אחת סגי לכל הטומאות ה"נ הקרבן אמנם בטומאה ודאית גזרת הכתוב היא להצריכה קרבן על כל אחת ואחת:

הלכה ה

ספק עומד ועובר וכו'. אין לשון רבינו מכוון עם המשניות שהזכירם מרן ז"ל אך הדין אמת ובספ"י דטומאת צרעת פסק רבינו דאם היה עומד תחת האילן ועבר אדם טהור תחת האילן נטמא ע"כ וצ"ל דהתם דעבר תחת האילן ממש פשיטא דהוא טמא שהרי האהיל ודאי והכא בספק האהיל:

הלכה ז
מפני שלא נחה הטומאה וכו' **מפני שאין לה מקום קבוע**. נראה דאין זה עיקר הטעם דאם הוא ברה"ר אפילו נח או היה לטומאה מקום קבוע כיון דסוף כל סוף מידי ספק לא יצאנו דין הוא שיהא טהור ואם הוא ברה"י תיפוק לי דכל הספיקות ברה"י טמא ובאין בו דעת להשאל עכ"פ טהור אפילו ברה"י כמ"ש רבינו לקמן פט"ז הל' ב' ויש להתיישב:

הלכה ח
וכל אלו הספקות וכו'. כתב מרן ז"ל הדבר מבואר דלא קאי אמאי דסליק מיניה שהוא ספק רה"ר וכו' ע"כ ולא היה צריך לזה דכיון דרבינו ביאר אפילו ברה"י מוכרח דאדלעיל קאי שהרי סיים דברה"י ספיקו טמא:

הלכה י
שרץ שנמצא שרוף וכו'. היינו באין שלדו קיימת דבשלדו קיימת כבר פסק רבינו לעיל פ"ד דין [י"ב] דטמא והוא מהסוגיא דנדה דף מ"ו ע"ש:

הלכה יא
שני עדים וכו'. עיין מה שהקשה על הך מתני' הר"ש ז"ל פ"ה דטהרות מהסוגיא דבכל מערבין. ומ"ש בספרי רבינו
ויחוש לעצמו בדפוס מגדל עוז ויחוש נמחק:

פרק טז

הלכה ב
במה דברים אמורים וכו'. לפי טעם זה לא היה צריך רבינו לעיל פט"ו הל' ז' לטעם מפני שלא נחה הטומאה וכו' מפני שאין לטומאה מקום קבוע ועיין מ"ש שם:

הלכה ג
כיצד תינוק וכו'. אף שדרך רוב התינוקות לטפח בעיסה ומיעוטן אינן מטפחין והרי יש לנו העיסה בחזקת טהרה ואף דלמיעוטא לא חיישינן מ"מ אהני לן שלא לשרוף על חזקת התינוק כיון דחזקת העיסה בטהרה ובקידושין דף פ' אמרו גבי דהא דשרצים וצפרדעים ועשאוהו כמי שיש בו ולכך אין שורפין ועיין מ"ש רש"י שם:

הלכה ד
היו משקין טמאים וכו'. אלו החלוקות אינן מבוארים במשנה פ"ג דטהרות אלא רבינו הוציאם משם ברוחב תבונתו:

הלכה ו

היו טמאות וטהרות וכו'. מרן ז"ל הביא משם התוס' ז"ל פ"ק דנדה דף ה' דלא הוו ספק ספיקא וכו' דאם נגע בשרץ כמו כן נגע בטהרות עיי"ש ולא ידעתי מהו דאף אם יהיה ספק ספיקא דין הוא שיהיה טמא ברה"י דהכי קים להו לחז"ל וכדתנן פ"ו דטהרות ופסקו רבינו לקמן ריש פי"ח ותו דמרן ז"ל הביא שם משם התוס' פרק חזקת דאפילו ספק ספיקא טמא דכיון דילפינן מסוטה מה לי חד ספיקא מה לי כמה ספיקות ע"כ ונמצאו דברי התוס' סתרי אהדדי ודברי מרן ז"ל ג"כ וצ"ע:

הלכה ז

ככר של תרומה וכו'. בנדה דף ד' פריך והתנן ככר ע"ג הדף ומדף טמא מונח תחתיו אע"פ שאם נפלה אי אפשר אא"כ נגעה טהורה שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה עד שיאמר ברי לי שלא נכנס אדם שם ואמר ר' אלעזר לא נצרכה [אלא] למקום מדרון ופירש"י לא נצרכה האי שאני אומר אלא למקום מדרון שאע"פ שהדף שהככר עליה מקום מדרון וכו' אפ"ה טהורה שאני אומר והתוס' ז"ל פי' ל"נ אלא למקום מדרון פי' כשהמדף במקום מדרון דאפילו נפל הככר ע"ג מדף לא נשאר לשם אבל אם המדף בקרקע שוה פשיטא דטהור ע"כ. ולדבריהם קשה קצת דכיון דהתוספתא קתני אע"פ שאם נפלה אלא א"כ אא"כ נגעה היכי נימא דאם המדף בקרקע שוה פשיטא דטהור משא"כ לפי' רש"י שפי' דהדף הוא המדרון אתי שפיר דאם הוא שוה מאין הרגלים לומר שנפל מעצמו כדי לטמא וחידושא דברייתא דאף שהוא מדרון לא נימא דע"י הרוח נפל או אדם הניד הדף עד שנפל על המדרס אלא אמרינן שנפל משם והניחו ולא ידעתי מי הכריחו למרן ז"ל לפרש דברי רבינו ע"פ פי' התוס' מכ"ש שלדבריהם קשה קצת ולא הזכיר (כאן חסר):

הלכה י

שמא טומאה באה. צ"ל שמא טמאה באה וכוונתו על אשה טמאה שדרך הנשים לגפף ולנשק הילדים (כאן חסר):

פרק יז

הלכה א

כזית מן המת וכו'. עיין מ"ש [מרן] בשם הר"ש ז"ל אפילו בנזקין טעות סופר הוא וצ"ל בנזרקים. ומ"ש רבינו

והוא שיהיה בו דעת שטעם הדין הוא דלא טימאו אלא מפני שיש בו דעת לישאל כתב רבינו והוא לאפוקי חרש שוטה וקטן כמ"ש בפ' הקודם:

וכן הממלא בעשרה דליים וכו'. שיטת רבינו נעלמה ולא ידענו טעמו וכבר נתעורר מרן ז"ל ועוד יש לגמגם שלא הקשה ממתני' דטהרות בנדה דף ג' ולא מהתוס' שם והתוס' שם חילקו ביניהם וכתבו דמתני' דטהרות וכו' עיי"ש ומ"ש התוס' אינו עולה לשיטת רבינו וצ"ע. ועמ"ש

מפני שהם כלים וכו' לא ידעתי מאי שנא מדין תינוק בידו של אביו שכתב רבינו בפרק הקודם הל' ט' דלענין דעת לישאל היינו כלים היינו תינוק:

הלכה ד

היה קוצה זיתים וכו'. עמ"ש מרן ז"ל מהכלל דקי"ל סתם במתני' ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם ע"כ עיין להתוס' יו"ט שנתן טעם לדברי רבינו:

הלכה ה

נמצא בתוך המקרצת אף העיסה טמאה. אף שכל הטומאות כשעת מציאתן כמ"ש רבינו לעיל פט"ו הל' י' דכיון שנמצאת בתוך המקרצת הדברים מוכיחין בודאי שהיה בתוך העיסה וטמאה.

ומ"ש בספרי רבינו

אע"פ שאין עליה בדפוס מגדל עוז כתוב משקה רותח וכבר הגיה מרן ז"ל כגירסתינו:

הלכה ז

היו בבית וכו'. אף דקי"ל ספק טומאה ברה"י טמא הנ"מ באדם דיש בו דעת לישאל. כמ"ש רבינו בריש פרקין עכ"פ לולי הטעם דבנמצא הלך אחר הרוב ולא דמי לדין האשה הכוברת בכברה דלקמן:

הלכה ט

נמצא ע"ג גבבא. בדפוס מגדל עוז נאצאו ונראה פשוט שהוא טעות סופר ומ"ש בספרי רבינו

הרי זה ספק טומאה כתוב שם (חסר):

פרק יח

הלכה א

כל שאתה יכול וכו'. מרן ז"ל הביא דברי התוס' ז"ל פרק חזקת הבתים (בבא בתרא דף נ"ה ד"ה ר' אליעזר מטהר וכו') שכתבו וכיון דמטמאין בחד ספיקא דילפינן מסוטה מה

לי חד ספיקא מה לי כמה ספיקי ע"כ וכ"כ בפ"ק דפסחים אך קשה דלעיל פט"ז הל' ו' כתב בשם התוס' פ"ק דנדה דף ה' דקמ"ל דלא הוי ספק ספיקא שמא לא נגע הטלית בשרץ ואפילו נגע שמא לא נגע בטהרות דאם נגע בשרץ כמו כן נגע בטהרות ע"כ משמע דס"ל דאי הוי ס"ס הו"ל ליטהר וזה סותר [למ"ש כאן בדברי רבינו] ולמ"ש הם עצמן ואי רבינו הוה ס"ל כפי' רש"י שם דהטעם משום דהוי דבר שאין בו דעת לישאל הוה אתי שפיר דבדבר שאין בו דעת להשאל אין שייך הכלל דכל שאתה יכול וכו' אמנם רבינו כתב שם הטעם משום דהוי טומאה בידי אדם וכו' וחילק בין רה"ר לרה"י ובהני אין שום חילוק בספיקות והרואה יראה דלדברי התוס' עצמם יש ליישבם בשנים אך לדברי מרן ז"ל שהזכיר דבריהם על דברי רבינו צ"ע:

הלכה ב

ובמה הסיט. בדפוס מגדל עוז נמחק. ומ"ש בספרי רבינו **באדם זה** תיבת זה נמחק שם:

הלכה ד

ויחיה עתה. בדפוס מגדל עוז ויהיה עתה לח בעת שנמצא:

הלכה ה

ואם תאמר נמצא. בדפוס מגדל עוז וא"ת בנמצא. ומ"ש בספרי רבינו **או נשאו הסיטו** כתוב שם או הסיטו:

הלכה ז

או שאבד ביום ומצאו ביום שלאחריו. כן הוא לשון המשנה והוא בדרך זו ואצ"ל זו:

הלכה י

וכן מי שאבדו כליו ברה"י וכו'. צ"ל דברה"י שאינו משתמר כל כך קאמר דאי משתמר הרי פסק לעיל דהמאבד ומצא בתוך הבית ה"ז טהור ולפי מ"ש הר"ש הביאו מרן ז"ל דבבית של חבר מיירי הדבר מבואר יותר:

הלכה יא

שוטה אחת בעיר וכו'. קצת קשה דלעיל פי"ז הל' ח' פסק דבנמצא הלך אחר הרוב ולמה לא נאמר כן אף אם יש שוטה אחת. ונראה שנרגש מזה רבינו בפירוש המשנה פ"ה דטהרות שכתב וז"ל ואמרו פה כל הרוקין טמאים לא ירצה בזה שהן טמאין בספק ותהיה כמו רוקין הנמצאים כי רוקין הנמצאים לא התאמת אצלנו איש טמא אמנם פה אשר נתאמתנו היות רוק טמא נמצא בזאת המדינה ושבה טומאה קבועה הנה כל רוק שימצא בזאת המדינה הוא טמא כרוק הזב האמתי עכ"ל וכיון שקראו טומאה קבועה הכי קי"ל

דכל הקבוע כמחצה על מחצה אך הדבר עדיין מסופק הוא ורבינו קראו טומאה אמתית בלי ספק:

הלכה יד

נגע ברשות הרבים באחד בלילה וכו'. במשנה פ"ה דטהרות קתני סתמא ורבינו העתיק רה"ר (כאן חסר) אמנם הרע"ב ז"ל כתב דדוקא ברה"ר איירי עיי"ש וצ"ל דאמתני' דוקא קאי ולפי סברת ר' מאיר דמטהר:

הלכה טו

המסוכן וכו'. לא נתבאר בדברי רבינו אם ברשות היחיד שהיה בו בתחילה טהור או טמא אכן ממ"ש בפירוש המשנה נראה שגם ברה"י טמא שהרי פירש דר' שמעון ס"ל דכיון שטהור ברה"ר איך נאמר דברה"י שהיה בו תחילה יהיה טמא ומדר' שמעון נשמע לרבנן וכ"כ להדיא הרע"ב ז"ל לסברת חכמים דאף דטיהרנו ברה"ר אנו מטמאים ברה"י למפרע והוא דבר שאין השכל מקבלו אם לא ע"פ הכלל דמסוטה ילפינן וכו':

פרק יט

הלכה א

שני שבילין וכו' ואין ידוע באיזה מהם הלך וכו'. לשון זה מגומגם הרבה דמשמע דאם היה ידוע באיזה מהם הלך ה"ז טמא ודאי או טהור ודאי וא"כ איירי בידוע לנו איזה מהם הוא הטהור אלא שנסתפק לנו באיזה מהם הלך וא"כ קשה טובא איך כתב אח"כ והלך בשני ועשה טהרות הרי אלו טהורות אם קיימות הראשונות וכו' הלא הספק השני הוי כמו הראשון שהרי לא ידע באיזה מהם הלך בין בפעם הראשונה בין בשניה ותו דלשון לא יתכן דכיון דבפעם הראשונה לא ידע באיזה מהם הלך גם בשני היה כן דמנא ידע ואפשר דבזה (חסר) השניה הוא ניהו עצמו אותו שהלך (ב"א) [בראשונה] ותו דלשון זה לא נמצא במשנה פ"ה דטהרות שמשם למדה רבינו

ולענ"ד פשוט דכוונת רבינו דאין אנו יודעים איזה שביל הוא טהור ואיזהו טמא [והוא יודע] על נכון באיזה שביל הלך אלא שאין ידוע אם זה שהלך בו הוא הטמא או הטהור ומ"ש ואין ידוע באיזה מהם הלך הכוונה על הטומאה והטהרה לא על הליכה ואתי שפיר נמי דדמי לשני שבילין שכתב לקמן שהרי השנ"י (חסר) בודאי שזה הלך בשביל זה וזה הלך בשביל זה אף שמדברי גמ' דפסחים דף י' לא משמע כן (ע"ע) [עיי"ש]:

הלכה ב

טהרות. בדפוס מגדל עוז כתוב וטהרות שעשו טמאות. ומ"ש בספרי רבינו

שהרי ודאי אחת מהם טמאה בדפוס מג"ע כתוב טמא ועיין להמל"מ ז"ל שהאריך בביאור אלו החלוקות:

הלכה ג

ככר טמא וכו'. דין זה מגומגם (חסר) טעמא דמאי איריא שיהיו הראשונים (חסר) הלא כיון שנשארו חמשה ככרות אפשר (חסר) ותו דלמה יהיו טמאים כלל אפילו את"ל (חסר) היה טמא הלא כל אחד יאמר אני הטהור אכלתי מכ"ש שהוא הרוב ותו דזה הטעם שנתן רבינו מפני שאין להם אנשים אחרים שיתלו בהם אין לו מובן דמאי נפקא מינה מזה הלא כלם שוים בטומאה אם לא שנאמר דכשאכלו הראשונים ה' ראשונים קבועה בהם ודאית משא"כ החמשה אחרונים דכשאכלו חמשה ככרות הנשארים אין שם טומאה (חסר) ולקמן דתולין בתלוי משם יש ללמוד ג"כ כאן דה' אחרונים תולין בראשונים כיון שאין (חסר) ומסתברא ג"כ דעד כאן לא טמאנו כל ה' הראשונים אלא כבאו לשאול כלם כאחד דאם באו כל אחד בפני עצמו ונראה שכלם טהורים דהא בכל אחד יש כמה ספיקות:

פרק כ

הלכה ג

והפורן והוא הבנין הגדול. ובפירוש המשנה ביאר שהוא דומה לבסלקי והר"ש והרא"ש הביאו משם הערוך [בית שהוא עומד] באמצע רה"ר ויש מפרשים כגון מגדל ששלש רוחותיה בים ורוח אחד ליבשה כמגדל אלכסנדרייא של מצרים:

הלכה ה

וכן בסילקי גדולה וכו'. זו היא תוספתא שהביא הר"ש ז"ל בפ"ו דטהרות בסילקי שפותחין אותה בימים ונועלין אותה בלילות בזמן שהיא פתוחה רה"ר נעולה רה"י עיי"ש ויש להסתפק לפי פסקו של רבינו אם פתח אחד נעול ואחד פתוח:

הלכה ו

משתרד רביעה שניה וכו'. וכתבו התוס' בב"ב דף קנ"ג דמשתרד רביעה שניה לאו היינו מפני רוב המים אלא שמשם ואילך גדילים הזרעים ודריסת הרגל מזקת להם התוס' יו"ט ז"ל:

הלכה ט

חנות שהיא פתוחה וכו'. הראב"ד ז"ל השיג על רבינו דבחנות אחד דינה כרה"ר ובשתי חנויות כתב דהחנות רה"י ומרן ז"ל תירץ דבחנות אחת הרי דינו כרה"ר מפני שספק

נכנס ספק לא נכנס משא"כ בשתי חנויות שבודאי נכנס וכו' עיי"ש. ונראה דכל זה לא נעלם מעיני הראב"ד ז"ל אלא דכוונתו כלפי דברי רבינו שנתן טעם בחנות אחת שכל החנות כמו שרץ המונח ברה"ר לא היה צריך לטעם זה והרי הוא סותר לטעם האחר דשתי חנויות ומ"מ לא מפני דיוק בעלמא נניח דברי רבינו בקושיא:

הלכה י

מקום שהיה רה"י וכו'. דין זה נלמד על נכון מדין שהזכיר לעיל הל' ה' בזמן שפותחין אותה רה"ר וכו' שהם תוספתא פ"ז אך רבינו כתבה מפני שהיא שנויה במשנה פ"ו: